

Dr. LENDL ADOLF
és Dr. MÁRKUS JENŐ
közreműködésével szerkeszti RAITSITS EMIL.

Kiadja: BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTJE.

Előfizetési ára egy évre 8 K, félévre 4 K. ••••• Megjelenik minden hó 1-én és 15-én,
Egyes szám a „Mi Ujság az Állatkertben“ című melléklettel együtt 40 fillér.

Észak pálmái.

A budapesti állat- és növénykert koniferakincsei.

Írta: Zoltán Vilmos.

V alaki — kétségtelenül megértő és gyöngédlelkű ember volt — „Észak pálmái“-nak nevezte el a koniferákat, a toboztermésű növények túlnyomó részben tűlevelű és örökzöld csoportját. Ezek a büszke és nemes növények, melyek közül nem egy harminc méternél is magasabb faóriássá nő, míg számos fajuk megelőgszik a cserje szerényebb méreteivel, valóban megérdemlik e kitüntető nevet, mert monumentális alakjukkal s leveleik alak- és színbeli változatoságával jellegzetes tájképi szépséget kölcsönöznek a hidegebb éghajlatú erdővidéknek és parkjainknak, melyekbe — méltán megbecsült vendég gyanánt — egyre nagyobb számban és diadalmasan bevonulnak.

Ez a nagy és nemes növénycsalád a föld egész kerekiségén el van terjedve, a térítők közt azonban a koniterák jobbára csak a magasabb, tehát hidegebb éghajlatú hegységeken fordulnak elő. A parkok nagy gyepterületeinek — melyeken legjobban érvé-

nyesülnek — megbecsülhetetlen díszei s itt nemcsak méltóságteljes vagy kecses alakjukkal hatnak, hanem télen át is megmaradó tűleveleik színének sokféleségével, mert bár legtöbbjük sötétzöld, de elég gyakoriak közöttük a világos-zöld, kék, ezüstfehér és aransárga tűlevelű bíró fajok, melyek ilykép nyáron is festői változatosságot hoznak a park lombfáinak egyhangú zöldjébe. Nem csoda tehát, hogy a növényismerők és növénykedvelők érdeklődése a tobozok iránt egyre növekvőben van s hogy az európai műkertészet nagy anyagi áldozatokkal siet meghozatni távoli világreszekből az ott otthonos ritka és nemes fajokat.

Budapest székváros állat- és növénykertje, melynek vezetősége teljes sikerrel fáradozik ama dicséretes törekvés megvalósításán, hogy a gondjaira bízott intézményt imponálóan magas színvonalra emelje, feladatának vállalta*) az állatkert botanikai részének teljes kifejlesztését is. E törekvésével harmadfélvi buzgó munkával többek közt elérte, hogy Európában ma a budapesti állatkertnek van egyike a legszebb és legteljesebb koniferagyűjteményeknek, melyet csupán a berlini (dahlemi) botanikus kert híres gyűjteménye halad felül. Ezt azon a tapasztalati alapon merjük

*) Ráde Károly kertészeti igazgató közreműködésével.

konstatálni, hogy a dahlemi híres koniferagyűjtemény *Aschersonnak*, az ottani botanikus kert nemrég elhunyt nagynevű igazgatójának bevállása szerint nem teljes, míg a budapesti állatkertben az érdeklődő megtalálja a föld koniferáinak eddig ismert majdnem minden fajtát és sok változatait, épen csak az olaszországi piniafenyőt (*Pinus Pinea*) és a kaliforniai *Sequoia gigantea*t keressük hiába. Bizonyos azonban, hogy a mintaszerű kezelés hamarosan gondoskodni fog a konstatált csekély hiány pótlásáról s akkor büszkén elmondhatjuk, hogy az öt világrésznek alig van olyan konifera-faja, melyet élő példányokban nem szemlélhetnénk az állatkert területén.

Ismeretes állatkertünk fejlesztésének az a helyes természettudományi alapelve, hogy az egyes állatcsoportokat megfelelő természeti viszonyaik és növényi vegetációjuk közepett mutatja be. Ez alapelv, valamint a koniferák természeti viszonyainak lehető szemelőtt tartásával ültették ki az állatkert külső területén a tobzosok egyes fajait, míg az araucariák a dolog természete szerint a melegházba kerültek. Hogy az érdeklődők láthassák, mily ritka és értékes koniferakincseket rejt az állatkert s hogy a növénykedvelőknek ezek feltalálását is megkönnyítsük, szakaszonként bemutatjuk az állatkert koniferavegetációját, megjegyezve, hogy az egyes növényegyedek megtalálását csinos névtáblák teszik lehetővé.

1. A struccház és baromfiudvar közt.

Picea pungens (koloradói lucfenyő, Északamerika), *Thuja occidentalis* (nyugati életfa, Északamerika), *Taxus baccata glauca* (kék tiszafa, Európa), *Pinus pumilis* (törpe fenyő, európai havasok).

2. A struccház, madárház és sasketrec közt.

Chamaecyparis pisifera (borsó-ciprus, Japán), *Sciadopytis verticillata* (japán ernyőfenyő), *Juniperus oxycedrus*, *Juniperus virg. argentea* (ezüst boróka, Északamerika), *Cupressus Lawsoniana* var. *lutea* (Amerika), *C. L.* var. *Alumi*, var. *coerulea*, var. „silver queen“, var. *monumentalis glauca*, var. *Fraseri*, var. *monumentalis nova*, var. *glauca elegans*, var. *Veitchi*, *Libocedrus decurrens* (kaliforniai cédrus), *Chamaecyparis obtosa* (japán ciprus).

3. A madárház és pálmaház közt.

Thuja occidentalis var. *Ellwangeriana*, *Juniperus sabina* (nehézságú boróka, DélEurópa), *J. communis* (erdei boróka, Európa), *Pinus nigra* v. *austriaca* (fekete fenyő, Ausztria), *Picea excelsa* var. *pyramidalis* (gulaalakú lucfenyő, Európa), *Pinus montana* (bérci fenyő, Európa), *Thuja occidentalis* var. *Buchononi* és var. *Wareana* (Amerika), *Juniperus virginiana* var. *pyramidalis*.

4. A pálmaház és baromfiudvar közt.

Abies caphalonica (görög jegenyefenyő, Görögország), *Chamaecyparis Nutk. pendula*, *Abies alba* (jegenyefenyő, Európa), *Pinus montana* (hegyi fenyő, Európa), *Thuja occidentalis Buchononi*, *Taxus baccata* (tiszafa, Európa), *Picea argentea glauca* (ezüstfenyő) és már felsorolt fajok.

5. A nagy sziklán és környékén.

Pinus silvestris (erdei fenyő, Európa), *Abies pectinata* (fésűs fenyő, Európa), *Juniperus virginiana* var. *Kosteriana*, *Tsuga Douglasiana* (Douglas-fenyő, Északamerika), *Pinus Strobus* (sima fenyő, Himalája),

ÖZV. FÓNAGY JÓZSEFNÉ levele BÁRSONY ISTVÁN-hoz.

...

Kedves Súlyomszem!

Valami ellenállhatatlan kényszer hatása alatt irok magának, az én legkedvesebb és legrégebb vadásztársamnak, második tanítómnak.

Második volt, mert az első az én jó kis uram, a mi felejthető len vadölőnk volt, ugy-e ezt Maga is tudja?

Ma, hogy egy kis erdei bolyongásból haza jöttem, végtelen üresnek találtam a házat. Megszoktam már az egyedüllétet, nehezen, de beletörődtem, hanem ma, ezen a forró augusztusi napon, nem találom helyemet. Eszembe jut a mult. Az a boldog idő, mikor mi hármában jártuk fáradhatatlanul a tarlókat, répát, tengerit. Emlékszik még ezekre a bájosan kedves napokra?

Ott, a szimői határszélen, mikor már nem lőttünk fűrjekre, meguntuk, annyi volt.

Vagy még régebb időkre, azokra, mikor maguk ketten tanítottak engem gyorsan *kapásból* löni és mindent el lőttek az orrom elől?

Talán éppen e napokban lehet ennek vagy 18 éve; sok idő, de mégis minden oly élénken él emlékezetemben.

Őrült meleg volt és maguk ketten elhatározták, hogy szép csendes fogunk vadászni, mert másképp elmarad a fogoly. Engem közbe vettek, mert még nem tudtam gyorsan tölteni és löni. Akkor még egy puskával vadászgattunk, nem úgy mint most, mikor mindig hátunk mögött áll a puska töltő és kezében készen a másik puska.

No hát az azután szép tanítás volt! Már mindkettőjüknek volt pár tucat fogoly vagy fűrj az aggatékokon nekem még semmi.

Mire én csak a vállamhoz emelhettem az én kis huszonnégyesemet már esett a vad. Délig alig lőttem talán tíz darabot, Maguk meg valami százat raktak le.

Mégis ennek a napnak köszönhetem, hogy úgy, ahogy megtanultam löni. Bár minden vadásznak ilyen tanárai lennének! Ilyenek, akik minden hibára figyelmeztetik, oktatják. Mit tudtam akkor még én, hogy kell korrektül a fegyvert tartani? Maguktól tanultam meg, hogy: *a töltött puskának mindig felfelé legyen a csöve; ne hagyjam benne fegyveremben a töltényt, ha a hajtásnak vége és a társaság, vagy akár csak a hajtók oda jönnek, ne adjak töltötten fegyvert oda hajtónak, vadra ne üssek fegyverrel stb. stb.*

Taxus baccata elegantissima, *Thuja orientalis* (keleti életfa, Kína), *Thuja occidentalis lutescens*, *Pinus excelsa* (sudas fenyő, Himalája) és már felsorolt fajok.

6. A főbejárat és szarvasház közt.

Abies concolor var. *violacea*, *Abies concolor* (kaliforniai jegenyefenyő, Északamerika), *Ginkgo Biloba* (japán ginkgofa, Japán és Kína, az egyedüli lomblevelű konifera), *Cupressus Arizonica* (arizonai ciprus, Északamerika), *Juniperus chinensis* (kinai boróka, Japán, Kína), *Abies Nordmanniana* (Nordmann-fenyő, Kaukázus) és már felsorolt fajok.

7. A majomház és rom közt.

Pinus Cembra (havasi cirbolyafenyő, Kárpátok), *Cedrus Libani* (libanoni cédrus, Kisázsia), *Cedrus deodara* (himalájai cédrus, Himalája hegység), *Tsuga Mertensiana* (nyugatamerikai fenyő, Északamerika), *Pinus inops* (Jersey-fenyő, Északamerika), *Taxus baccata fastigiata* (vesszős tiszafa, Európa, Ázsia), *Tsuga Sieboldi* (japán Tsugafa), *Abies numidica* (numidiai jegenyefenyő, Északamerika), *Picea polita* (Toranofa, Japán) és már felsorolt fajok.

8. A rom alatt.

Chamaecyparis obtosa var. *aurea gracilis*, *Ch. Nuthaensis*, *Juniperus chinensis*, *Thuja gigantea*, *Cupressus Lawsonia* (Lawson-ciprus), *C. sempervireus*, *Cedrus atlantica glauca* (kék cédrus, Kisázsia), *Larix decidua* (vörösfenyő, Európa, az egyetlen lombhullató tűlevelű fa), *Picea glauca pendula*, *Picea pungens inversa* és számos, már felsorolt faj.

9. A rom és galambház közt.

Juniperus sabina var. *tamariscifolia*, *Picea excelsa pyramidalis*, *P. e. var. columnaris*, *Taxus baccata erecta*, *Juniperus chinensis var. Pfitzeriana* (Kína), *Thuja occidentalis var. Hovey*, *Picea excelsa var. Maxwelli* és sok, már felsorolt faj.

10. A kis sziklán és környékén.

Thuja occidentalis var. umbracolifera, *Th. o. var. Ellwangeriana*, *Taxus baccata var. epacroides*, *T. b. var. Washingtoni*, *T. b. var. imperialis*, *Picea excelsa Schrenkiana* (ázsiai lucfenyő, Keletázsia), *Picea excelsa mucronata*, *Thuja occidentalis var. Wareanna*, *Abies balsamea* (balzsamos jegenyefenyő, Északamerika) és számos, már felsorolt, főleg hegyvidéki faj.

11. A főbejárat és kis szikla közt.

Cupressus macrocarpa (nagytermésű ciprusfa, Kalifornia), *Cupressus funebris* (temető-ciprus, Kína, Kisázsia), *Cephalotaxus drupacea* (japán tiszafa, Japán, Kína), *C. pedunculata*, var. *fastigiata* hort., *Taxus baccata fol. adpressa* carp. (Japán).

12. A tóparton.

Juniperus virginiana var. tripartita, *Cedrus atlantica glauca*, *Abies nobilis argentea*, *Cupressus Lawsonia var. filiformis* (gyönyörű példány), *Abies umbelata* (ernyős jegenyefenyő, *Araucaria imbricata* (chilei araukária, Chile, Peru), *Cephalotaxus Fortunei* (kinai tiszafa), *Taxodium distichum* (mocsári fenyő, v. mocsári ciprus) és más, már felsorolt fajok.

13. A pálmaház 4-es számú helyiségében.

Araucaria Goldiana, *A. compacta*, *A. Borlii glauca*, *A. excelsa*, *A. gracilis* *A. Cookii*, *A. brasi-*

Mind olyan tanítás, mely minden kezdőnek szükséges és melyet soha egyetlen józan gondolkodású vadásztárs sem vehet rossz néven.

Nem tudom, miért jutott nekem épen ez a nap eszembe? Lehet, azért, mert annyi fiatal vadász van, akinek nincs az oldalán egy Sólyomszem vagy Vadölő, aki őket tanítsa és csak akkor érzik a tanítás hiányát ők is, vadásztársaik is, mikor már késő, megtörtént a baj.

Ha nem is nézhetek valami hosszú multra vissza, de az a húsz év, amit vadászattal töltöttem el, a legszebb ideje életemnek. Hogy csak szép emlékeim vannak, annak köszönhetem, mert maguk első pillanattól belém ojtották a fegyverrel való korrekt bánást. Hála Istennek és Dianának, nekem még soha malheure-öm nem volt, de reményem, nem is lesz.

Hogy én ezt magának, édes Sólyomszem, ilyen formában megírom, nem kérdés?

A mai nap kényszerítő hatása alatt nem tudtam más formában kifejezni azt a hálát, amivel kettőjüknek szeretetteljes oktatásukért tartoztam.

Azt kívánom, hogy a mostani ifjú vadász-nemzedéknek is legyenek olyan kiváló tanárai, mint nekem voltak és akkor soha egyiknek sem lesz kellemetlen emléke.

Igaz szeretettel üdvözlí és kéri, hogy a jövőben is legyen oktató tanára azoknak, akik magával vadásznak.

A maga hálás tanítványa

Börharisnya.

Egy kis méh leesett...

„A TERMÉSZET” eredeti tárcája.

Írta: Zsámár György.

Egy kis méh leesett a levegőből. Fáradt lelke visszaszállt a mezei virágok édes illata közé, hogy tovább bolyongjon régi emlékei között, agyondolgozott kis teste pedig ráhullott a park homokos útjára s elszáradt. Fénylő szárnya elvesztette zománcát, formás alakja ráncossá zsúgorodott, a kis méh elmúlt.

A fűgén szaladgáló hangya megtalálta. Életősztone az értékes zsákmányt rögtön felismerte, belekapaszkodott és szaporán igyekezett vele hazafelé. A nap fényesen ragyogott, a hangya szorgalmasan rőtta cérna lábacskaival a homokot és sem őt, sem a reáboruló zöld fűszálakat nem ihlette meg a nagy gondolat, a halál, az elmulás s az élet, a munka nagy kontrasztja. A kis méhnek el kellett pusztulnia, hogy a hangyának legyen mit hazavinnie, egyiknek meg kellett halnia, hogy a másik élhessen. Azért a nap sütött, a zöld fűszálak között enyhén szállt fel a tavaszi föld részegítő illata, s a hangya húzkodta

liensis, A. Wartelli, A. Bidwilli, A. Nap. Baumann, A. excelsa glauca, A. plumosa.

Ezek állatkertünk koniferagyűjteményének értékes és érdekes kincsei, melyek közül főleg a dült betűkkel írottak a hazai és a tengeren túli tobzosflóra legnevezetesebb és legritkább tagjait képviselik. Az állatkert fiatal fácskái az egészségtől duzzadnak, gyönyörűen fejlődnek s büszkén hirdetik, hogy Európában a budapesti állat- és növénykertnek van egyik legszebb és legteljesebb koniferagyűjteménye.

Az állatkert tobzos növényeinek kimutatása.

Itt közöljük az állatkert összes koniferafajainak és változatainak szisztematikus jegyzékét, megjegyezvén, hogy a nomenklaturában főleg A. Garcke-t követtük.

1. Pinus.

- Pinus Pumilio Haenke.
- „ nigra (austriaca) Arn.
- „ montana Mill.
- „ silvestris L.
- „ Strobis L.
- „ excelsa Wallm.
- „ Cembra L.
- „ inops Soland.
- P. Jeffreyi Murr.
- „ ponderosa Dougl.
- Sciadopitys verticillata Sieb & Zucc.

2. Picea.

- Picea excelsa Lk.
- P. e. var. pyramidalis.
- „ „ „ columnaris.
- „ „ „ Schrenkiana.
- „ „ „ mucronata.
- „ „ „ Maxwelli hort.

- P. polita Carr.
- „ pungens Englm.
- „ „ argentea.
- „ „ var. glauca pendula.
- „ „ „ inversa.
- „ nigra Lk.
- „ Omorika Panic.

3. Abies.

- Abies cephalonica Loud.
- „ alba Mill.
- „ pectinata D. C.
- „ Nordmanniana Lk.
- „ numidica De Launoy.
- „ balsamea Mill.
- „ concolor Lindl.
- „ „ var. violacea.
- „ nobilis argentea Lindl.
- „ umbellata Mill.
- „ subalpina argentea Engelm.
- „ Pichta Fisch.
- „ alba Mill.
- „ cilicica Carr.
- „ arizonica Merriam.
- „ Pinsapo Boiss.

4. Larix.

- Larix decidua Mill.

5. Juniperus.

- Juniperus communis L.
- „ Sabina L.
- „ virginiana L.
- „ „ argentea.
- „ „ var. pyramidales hort.
- „ „ „ Kosteriana hort.
- „ „ „ tripartita hort.
- „ oxycedrus Torr.
- „ pisifera L.
- „ chinensis L.

nehéz terhét: mintha az élet s az elmulás egymásért lennének, mintha a napnak nem kellene elborulnia, a fűnek elsápadnia, mikor a mindenkire váró nagy megszűnés apró kis példáit látja!

*

A hangya megakadt. Óriási, kemény, meredek szélű száraz falevél, lehetett egy gyermektenyérynyi nagy, állotta el az útját. A hangya kicsiny állat, nem tudja magasabb pontról nézni a földi dolgokat, s nem látta meg, hogy könnyebb lenne a levelet megkerülni, mint felmászni rá. Kapaszkodott, erőlködött, de a húszszoros teher vissza-vissza csalta, mindannyiszor leesett a homokba. Végre eleresztette a kimult méhecskét, körülszaladgálta, fel-fel emelgette s újra csak beleakasztotta magát szomorúan összeaszott, kiszáradt fejébe s húzta felfelé. A nap mosolygott rá, a fűvek nevétek s a kis méhecskének a virágok közt bolyongó lelke boszankodva nézte a hiábavaló erőlködést: s mégis a hangyának lett igaza. A drága teher felkerült a száraz levélre át is jutott rajta, s a hangya cipelte tovább, hazafelé. És ment minden tovább a maga útján, a méh lelke tovább álmodta elmult szomorú életét, a nap forrón ontotta fényes sugarait, a virágok illatozták a drága tavaszt és egyikük sem tudta, hogy az élet apró törekvésekből, kicsiny sikerekből tevődik össze s a nagy eredményeket is morzsányi erők, vékony hangyalábak hozzák létre. Mert az élet halad, halad és kevesen tudják, mikből áll és mik mozgatják erőit és mi a célja. Talán ő maga sem tudja.

Felemeltem az elszáradt méhecskét a hangyával együtt. Egy darabig még erőlködött a hangya a méh körül, azután megijedt, eleresztette a kincset és ijedten szaladgált a kezemen. Tudatában volt vajjon annak, hogy a pillanatnyi életöszlön most a zsákmányolási hajlam fölé kerekedett benne? Tudta, hogy valaki, valami, egy előtte ismeretlen véletlen, most szándékosan zavarja az ő terveit? Gondolkodott-e azon, hogy ki és miért bántotta őt? Azt hiszem, nem. Szaladgált, menekült és nem csinált aphorizmákat az élet igazságtalanságáról, nem okozott neki lelki problémát amiért, kiért, hanem csak ahogyan, miként! Menekült a veszedelem elől, vágyta az életét és egyszerű kis lelke csupán a szabadság gondolatától volt telve: nem jött tudatára annak, hogy minden, ami van, nem miértünk van, és minden, ami él, mozog, nő és illatozik, tovább fog élni, mozogni, nőni és illatozni, ha mi magunk elmulunk is. Nagy meggondolás kell arra, hogy az egész világot ne a mi kedvünkért teremtettnék gondoljuk, hanem maga-magáért lévőnek. A hangyának ez nem jutott eszébe, neki csak a maga kicsinyes élete volt a fontos és menekült. Hiszen ha ez nem így volna, akkor a nap fényes arcára fátyolnak kellene borulnia, mikor a kis méh fáradt, összeszáradt teste leesik a porba, akkor a virágok üde szirmainak le kellene konyulniok fájdalmukban, mikor egy veszendő hangyát látnak az életéért küzdelemben. Jól van az, hogy mindegyikünk azt hiszi, az egész világ ő érte van, s hogy nem jutunk szomorú tudatára annak, hogy csak nagyon kis részei vagyunk az egésznek, hogy mi vagyunk az egészért, s nem megfordítva.

Juniperus chinensis Pfitzeriana.
 „ Sabina var. tamariscifolia.
 „ pachyphloca Torr,

6. Thuja.

Thuja orientalis L. (Biota orientalis Endl.)
 „ occidentalis L.
 „ „ var. Ellwangeriana hort.
 „ „ „ Buchononi.
 „ „ „ Wareana.
 „ „ „ lutescens.
 „ „ gigantea.
 „ „ umbracolifera.
 „ „ Hovey hort.

7. Cupressus.

Cupressus sempervirens L.
 „ macrocarpa Hartw.
 „ funebris Endl.
 „ arizonica Green.
 „ Lawsonia Murr.
 „ „ var. lutea.
 „ „ „ Alumi.
 „ „ „ coerulea.
 „ „ „ „silver queen“.
 „ „ „ „monumentalis glauca.
 „ „ „ Fraseri.
 „ „ „ glauca (Veitchi).
 „ „ „ „ elegans.
 „ „ „ Westermanni.
 „ „ „ filiformis hort.

8. Chamaecyparis.

Chamaecyparis obtusa Sieb et Zucc.
 „ „ var. aurea gracilis.
 „ „ pisifera Zucc.
 „ „ nutkaensis Spach.
 „ „ var. pendula hort.
 „ „ „ viridis hort.

9. Taxus.

Taxus baccata L.
 „ „ var. elegantissima.
 „ „ „ fastigiata.
 „ „ „ erecta.
 „ „ „ epacroides hort.
 „ „ „ Washingtoni.
 „ „ „ imperialis hort.
 „ „ „ f. adpressa carp.
 Cephalotaxus Fortunei Hook.
 „ drupacea var. fastigiata hort.
 Taxodium distichum Reich.

10. Cedrus.

Cedrus Libani Barr.
 „ deodara Loud.
 „ atlantica glauca Manetti.
 Libocedrus decurrens Torr.

11. Tsuga.

Tsuga Douglasiana Carr.
 „ „ var. glauca.
 „ Mertensiana Carr.
 „ Sieboldi Carr.

12. Ginkgo.

Ginkgo biloba L.

13. Araucaria.

Araucaria imbricata Pav.	Araucaria brasiliensis.
„ Goldiana.	„ Wartelli.
„ compacta.	„ Bidwilli.
„ Borlii glauca.	„ Nap. Baumann.
„ gracilis.	„ excelsa glauca.
„ Cookii.	„ plumosa.

Letettem a földre a hangyát s a meghalt méhecskét is. A napra véletlenül fekete felhőgomolyag húzódott, a nagy, széles levelű platán ágait megmozgatta egy kis légáram. A hangya körülszaladgált a homokban, megtalálta a méhet, belekapaszkodott s igyekezett abbahagyott útját folytatni. Nem fájt neki, hogy az idő könnyeket készült sírni, hogy a virágok szirmai lecsukódtak. Nem érezte a hideg szellőt, mely ráfagyott a forró júniusi levegőre, nem érezte saját elmúlt veszedelmének gyötrelmeit: ment egyenesen, vastag faágakat, óriási leveleket, hegy-nagyságú kavicskákat megmászva, hazafelé. Az elhalt méhecskében nem látta meg a mindenkire váró elmulás nagy gondolatát, a megszünt veszedelem nem festett fekete árnyékot az emlékei közé. Ami elmúlt, és ami nemrég még fenyegette, nem jutott többé az eszébe, s az élnivágyás, az életöszön, nem gondolatokat, elmélkedéseket szült benne, hanem vitte vele tovább a kincset, a meghalt kis méhet. De jó is nem évődni azon, hogy a mások elmulása nekünk is fájhatna, hogy a felhőtől borított nap szomorúsága nekünk is könnyeket sírhatna a szemünkbe. Kicsi hangya vitte a maga nagy terhét, s az élet problémái nem ihlették meg egyszerű lelkét.

*

Leesett az első csepp könny az égből. Hazamentem és hagytam a hangyát meg a méhet a sorsára. És nem gondoltam arra, hogy az eső a kicsi hangyának is bánatot okoz és nem örültem annak, hogy fű, fa, virág örül az égi harmatnak. Bosszantott hogy átázott a ruhám.

Állatkerti apróságok.

A mi legnagyobb állatunkról írunk bár, de csak apró dolgokat a múltjából. „Jónás“-ról szólunk, a párját ritkító, óriás nilusi vizilórol.

Harmincöt évvel azelőtt született a felső Fehér-Nilus mellékén, az ott elterülő méretlen mocsarak sáros ingoványán. Akkora volt újszülött csecsemő korában, mint a mi falusi udvarainkon a félévesmalac.

Két-három napig tehetetlenül fekszik az ilyen csupaszbőrű kis állat a melléte örködő anyja oldalán a nádas bozót sűrűjében, amelyet semmiféle más állat vagy ember meg nem közelíthet, mert az éber anya dühében agyontiporná. A benszülött feketék is kerülnek azokat a mocsarakat, ahol a nilusi vizilovak családi életüket élik, mert nehezen járható, veszedelmes a környékük; csak azt mondják róluk, hogy rendszeren egy fia van egy anyaállatnak és ezt csak több hónapos korában vezeti a vízre; addig ő maga is inkább a sekélyekben jár a külön

magának elfoglalt területén, ahová sem a hímje, se más nőstény nem követi. Azután azonban visszatér a már elég önálló fiával együtt a régi társaságába, a mélyebb vizekhez, ahol még egy évig — a parton fekvő — szoptatja gyorsan növekedő fiát, amellyel egyébként nem sokat törődik. A körülbelül két éves kis nilusi lovak ez okból különváltak is találhatók ezeken a vidékeken és ez az ő vesztük, mert ilyenkor ejtik őket fogságba az odaváló népek.

A kis Jónásnak is ez volt valószínűleg a sorsa, mert két éves korában már Berlinben szerepelt, mint újonnan érkezett, csodálni való állat, amely 4000 márkába került, de megérte a pénzt, hiszen búcsút jártak oda a kíváncsi emberek az akkori berlini ujságok híradása szerint.

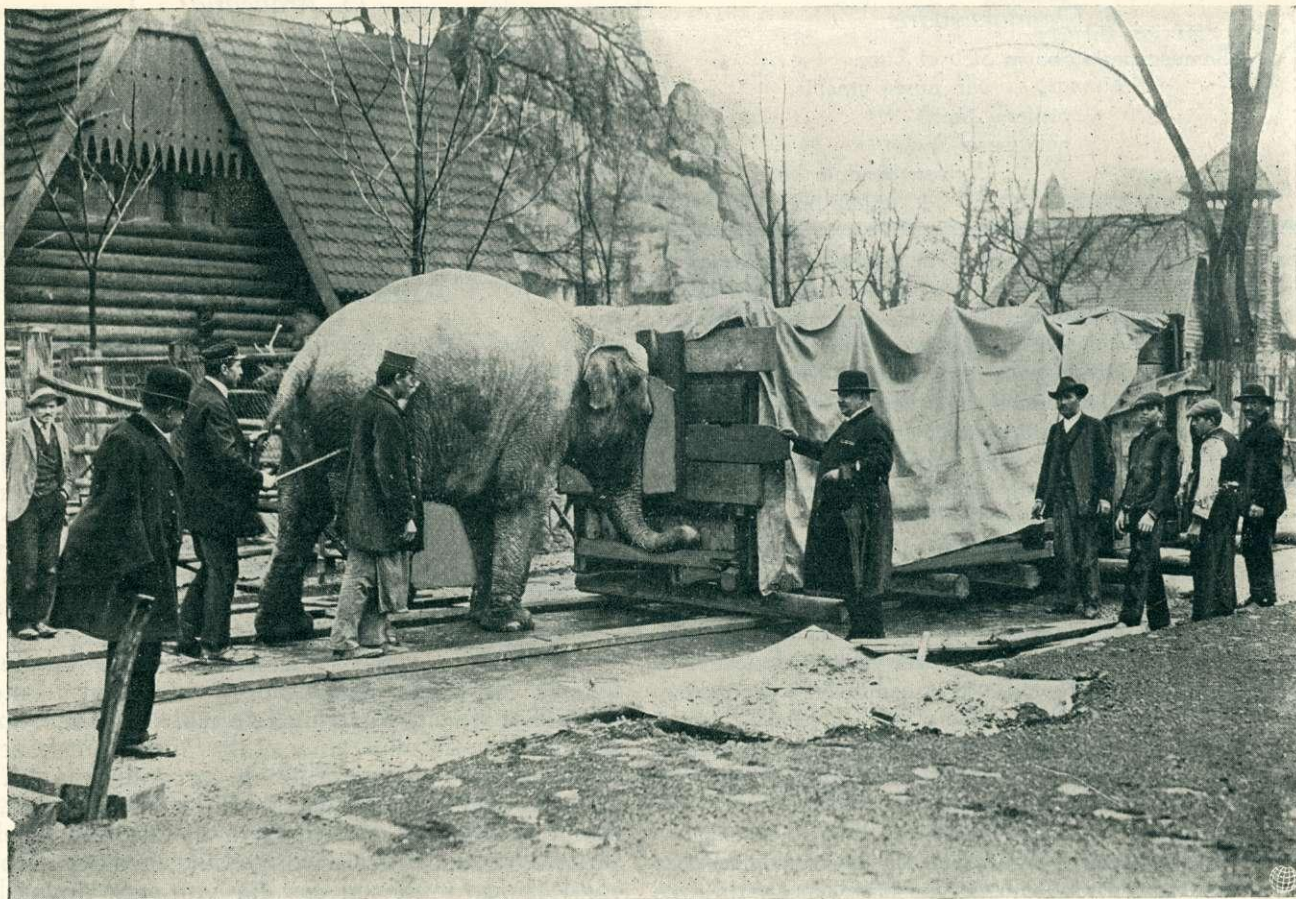
Jónás tizenöt éves koráig nevelődött a berlini állatkertben. Ekkortájt jó alkalomból szereztek be ott még egy pár nilusi vizilovat és mert ő is legénykedett már, meg össze nem fért a másik, öregebb hímrel, hát vevőt kerestek rá.

Budapesten akkor még virágzott a régi állatkert. A millenniumi évet megelőző esztendőben volt (1895-ben), hogy nagyban készültek a remélt tömeges látogatáshoz és kiváló állatpéldányokat kerestek, amik vonzzák a kiállítási közönséget az állatkertbe. Ezért megvették a serdülő Jónást 14.000 márkáért „loco Budapest”. Félakkora volt teste nagyságában, mint most, mégis súlyos feltétel volt az, hogy loco Budapest. Egy állatkereskedő se fogadja el szívesen ezt a kikötést, különösen ha valamilyen nagy állat szállí-

tásáról van szó, nemcsak azért, mert költséges a szállítás, még inkább, mert nagy rizikóval jár és ha baj esik az úton, az övé a kár.

A bölény például a nagy ládában, amelyikben a vasútra viszik vadul viselkedik, lehorzsolja magát elül-hátul; az antilopok, vagy zebrák, jóval gyengébb állatok bár, de még sokkal vadabbak, az egyiknek letörik a szarva, a másik kificamítja a lábát a ketrecben; sőt, gyakran holtan érkeznek némelyik szegény, noha gondozták az úton is; a szarvasnak le kell fűrészelni előbb az agancsát, mielőtt a ládába emelik, különben addig dühöng, amíg megsérül; a kinőtt zsiraf szállítását pedig egyáltalában nem vállalja senkisé a maga rizikójára. Az indiai elefánt hatalmas ugyan és nehéz állat, de ezt veszély nélkül lehet vinni, ha szelid; a pályaudvarra elsétál gyalog, belépeget szép szóra a nyitott waggonon álló óriásméretű ládájába és ha ezt rázárták, bent dűnyög csöndesen az egész úton. Az elefánt okos és jóindulatú állat és ügyes a járása, mozdulata, bár lomhának látszik. A nilusi viziló azonban ostoba, goromba és otrombán nehéz. Ezzel nem lehet birni; ezt senki sem meri szabadon járatni. Ezenfelül, bár vastag a bőre, mégis igen érzékeny a felülete, mindig langyos vizet kíván és párás levegőt maga körül — hogyan szállítják hát Berlinből Budapestre az ilyen kolosszust?

Bizony nagyon bajosan és költségesen. Jókora medencét építettek a fiatal Jónásnak, nem nagyon magasat, erős deszkából és ezt felállították az udvarában. Félig megtöltötték vízzel; széles lejtőt

„BÉBI” KÖLTÖZTETI „JÓNÁS”-T A NAGY FALÁDÁBAN.

támasztottak az oldalához és azután egy szép nap reggelén, amikor a Jónás kijött a házából, nagy nehezen ráhajtották a lejtőre, onnét a medence vizébe. Már most fogva volt, mert a lejtőt hamarosan elemelték onnét, hogy ki ne mászhasson mégegyszer. Csakhogy roppant nehéz volt ám a medence a Jónással, meg a sok vízzel; leeresztették tehát a vizet fenéig és most szárazon feküdt a kövér legény a nagy farekeszben. Az így megkönnyebbült terhet alacsony fakerekekre tolták és elvonszolták a pályaudvarra; ott kerekestől ráhúzták a lapos vagonra. A Jónás csak úgy nézett, hogy mi történik vele, de moccanni se mert. Majd ismét vízzel töltötték meg félig a medencéjét és úgy jött azután három napon át Budapest felé a vasúton, forró nyári napon, ami neki nagyon tetszett; de hogy meg ne repedezzen a hátán a bőre, a vele jövő ápoló folytonosan locsolta őt; éjjel pedig, hogy meg ne hűljön, ponyvával takarta be egészen.

A nyugati pályaudvaron lovakat fogtak a kerekes medencéje elé és így hozták a régi állatkertbe. Az ő udvara és háza akkoriban körülbelül ott volt, ahol ma is van. Ott kieresztették az ő utazó alkalmatosságából ismét lejtők segítségével a földre. Baj nélkül érkezett meg — azonban e rövid leírásból is megtudhatjuk, hogy nem könnyű feladat egy nilusi vizilovat szállítani.

Azután ott élt vagy két-három évig zavartalanul, hízott és nőtt. Majd az állatkert területén létezett Ós-Budavára kiterjesztésére került a sor és ezzel szükségessé vált a Jónás kilakoltatása. Új házat és új medencét építettek neki más helyen, külön bekerített udvarban és most oda kellett őt költöztetni — de hogyan? Ismét felmerült a nehéz kérdés.

Ez az újabb hajléka azon a helyen volt épen, ahol most az őzek udvara van. Elég hosszú út tehát az átszállítás tekintetéből; vagy 150 lépés, hogyan vigyék oda a fékezhetetlen, iromba állatot?

Ezen tanakodtak egyszer a régi állatkert vezetői vacsorázás közben jó Serák bácsi véleményét hallgatván, aki, nagyon helyesen, kölcsönzött vasúti sínekből hosszú korlátot akart építeni az út két oldalán az egyik helyről a másikig, hogy így veszedelem nélkül, a korlátok között elhajthassák a gyakran engedetlen állatot az egyik udvarból a másikba.

A régi *Wampetics*-féle vendéglőben történt ez és hallotta az aggodalmakat a házi gazda is. Ő pedig elszánt, bátor ember létére azt gondolta magában, hogy majd elintézi ő a dolgot, amíg a tanakodók vacsoráznak, korlát nélkül.

Szót se szólott; észrevétlenül átment a már megszöndesett szomszédos állatkertbe. Közönség már nem volt ott. (Akkoriban még nem volt esti élet a

„JÓNÁS” MUTOGATJA MAGÁT EGY DARABKA KENYÉRÉRT.

kertben, mint manapság.) Előhívta a Jónás ápolóját, akivel közölte titkos tervét: kinyitották a Jónás házá-
nak és udvarának kapuját; az ápoló szóval és kenyérral csalogatta az állatot a tág kapuból az útra.

tötték és eladták előre a bőrét, csontvázát, hiszen az ilyesminek nagy értéke van, ha a múzeumban el-
helyezhetik. A Jónás hullájáért 1000 koronát ígértek. Ez különben is szokásos gondoskodás az állatkertek-

„JÓNÁS” FÜRDŐJÉBE KÉSZÜL.

Odáig ment az állat, de tovább nem; megállt a kapuban. Azonban nem sokáig tartott makacssága, mert a háta mögött beugrott az elszánt vállalkozó az udvarba és nagyokat vágott rá szijjas korbáccsal. A Jónás meghökken, megdühödött, megfordulni a kapuban nem tudott, rávetette magát az előtte álló ápolóra — csak hogy ez már tudta a dolgot: a kellő pillanatban futni kezdett. Ő elől, a Jónás utána! egyenesen az új udvarba futottak, amelynek kapuját előzőleg szintén kinyitották volt.

Az ilyen nagy állat udvarát mindig olymódon kerítik be, hogy az ember a vasoszlopok között ki-
osonhasson, az állat pedig benmaradjon. Így történt az most is: az ápoló gyorsan kibújt a kerítésen az udvarból és nyomban rácsapta kívülről a bent őrjögő Jónásra a kaput!

Képzeltük a derűs hangulatot, amit a valóban merész vállalkozás sikere a vacsorázó társaságban okozott.

A Jónás évről-évre nőtt, mert jól érezte magát új helyén. Egyszer azonban elcsúszott a medencéje szélén, elesett, sérvelt kapott. Sokáig betegeskedett, senki sem merte gyógykezelti; már a holt hírét köl-

ben, hogy előfizetést fogadnak el az igen ritka és értékes állatok bőreire; sohase lehet tudni, mikor pusztul el az egyik, vagy a másik és akkor hamar kell a hullát a preparátor kezébe adni.

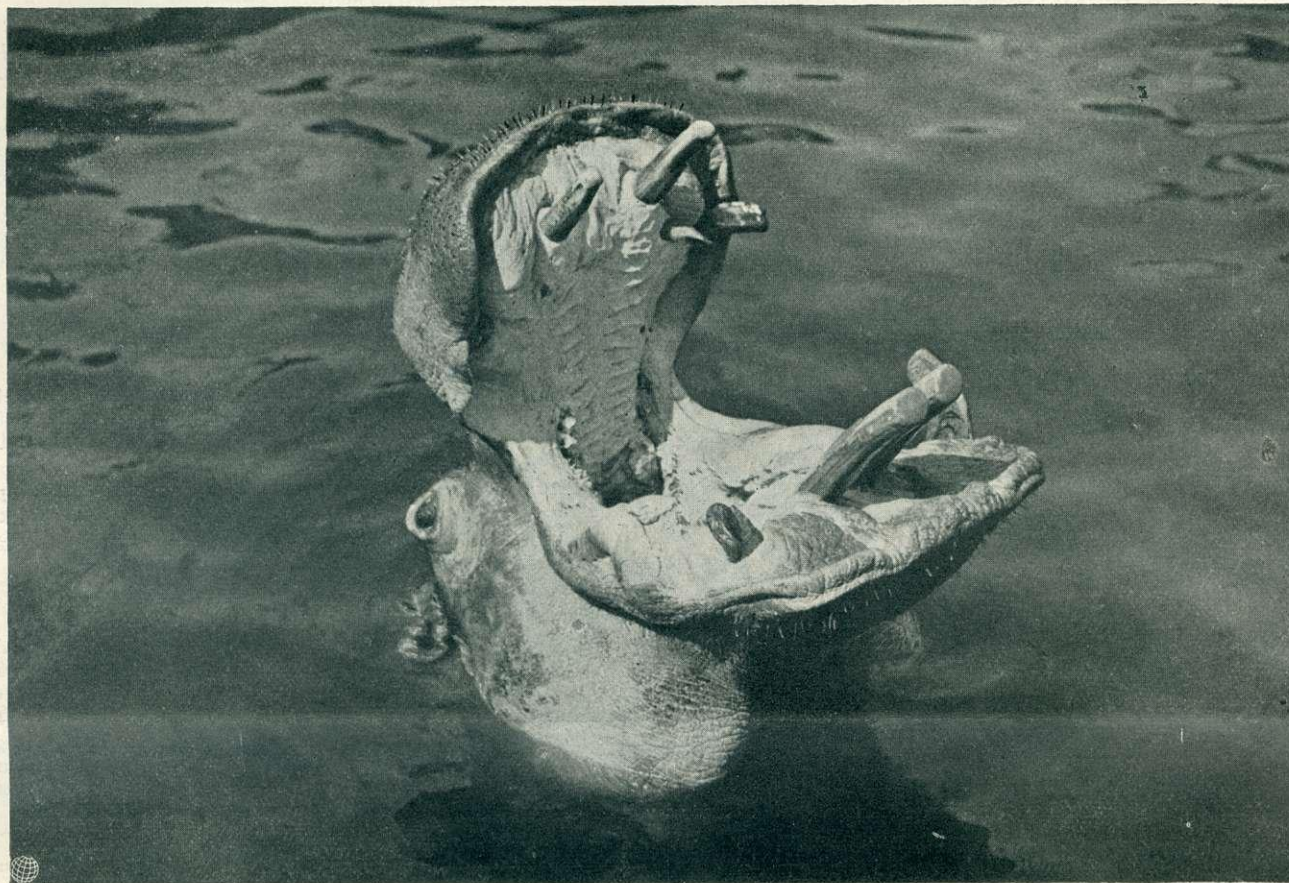
A Jónás azonban meggyógyult és tovább gyarapodott, majd világhíre emelkedett, mert ő volt a legnagyobb nilusi viziló az egész kontinensen; csak a new-yorki állatkertnek volt egy hasonló nagyságú példánya.

Lassankint rossz idők borultak a budapesti régi állatkertre. Mind szomorúbb lett a sorsa, végül teljes szegénységbe merült. Sok állatja elpusztult, a Jónás azonban megmaradt. 1907. évben a székesfőváros váltotta meg az összes még életben maradt állatokkal együtt a mi óriásunkat is, hogy új állatkertet létesítsen a régi helyébe. Nem maradt a régiből az állatokon kívül semmi sem, egy kerítés vagy kunyhó sem. Csupa új épületet, sziklákat építettek a lerombolt, részben dűledező házak helyére, új beosztásával az egész kertnek. És a véletlen úgy hozta, hogy az elefántok és vizilovak pompás nagy házát éppen arra a területre terveztük, ahol a Jónás előzőleg lakott, az eltávolított Ős-budavára földjén. Ott volt

még a régi betonmedencéje a talajban eltemetve. Ezt kiásattuk, hogy újból használatba vegyük körülkerített szép nagy udvarral, úgy ahogyan most látható. Miután ez elkészült, ismét ide kellett beköltöztetni a rendkívül megnövekedett állatot. — De hogyan?

Az ő teste méreteihez szabott vagonnagyságú ládát szerkesztettünk neki vastag deszkákból és

Szalmával töltött vastag párnát kötöttünk homloka elé és újból biztattuk, nógattuk, szidtuk. Hát neki-feküdt a Bébi mégegyszer a roppant tehernek; térdre ereszkedett az egyik lábával, mint a bivaly, ha nehezen indít — és megmozdította a roppant súlyt. Azután már könnyebben bírta; végigtolta a folyton eléje rakott fahengereken görgetve a vagonméretű

AZ ÖREG „JÓNÁS” FOGAZATA.

gerendákból olyformán, hogy a láda egyik keskeny oldala csapóajtóként nyílt. Beállítottuk a nyitott ládát az udvarába és annak belsejébe raktuk a vacsoráját, hadd menjen be az állat a ladába. De a Jónás nem akart belemenni. Három napig koplalt, félteni kellett az egészségét. Ujabb cselhez, majd csalogatáshoz fogtunk és végre egy hét múlva sikerült őt rábírnunk arra, hogy a ládát nyitott oldaláról belülről nézze meg. A következő napon végül bemerészkedett egészen — rögtön ráeresztettük a csapóajtót és fogva volt a félelmetes kolosszus.

Azután deszkatalpakat fektettünk sínek módjára a síma úton végig, a ládától az újonnan berendezett udvara kapujába. Ezekben fekvő görgő fahengerekre emeltük a tetemes ládát. Nagyon nehéz volt; az állattal együtt körülbelül 60 métermázsá. És most elővezettük a roppant erejű, de jól nevelt „Bébi” elefántot, megmagyaráztuk neki a feladatát — mert az elefánttal beszélni lehet, szóval-mutogatással, biztatással, vagy más módon és ő megérti az embert, mint a legokosabb kutyafajta — odaállítottuk a láda mögé, hogy tolja.

Nekifeszült a homlokával — nehéz volt, nem bírta!

ládát a 150 lépésnyi úton; a fordulókon oldalt fogta, hogy le ne csússzon az útról; beletolta az új udvar kapujába.

Az elefánt nem izzad, mint sok más állat és az ember, ha belemelegszik a munkába, mert a bőrében nincsenek verejtékmirigyei. Nem izzadt tehát a Bébi sem, azonban belefáradt az egy órai munkájába. Örült, amikor készen volt vele. Örömet határozottan, érthetően ki tudta fejezni; szinte dicsekedett vele, hogy mit művelt.

A Jónás, amikor a ládájából kiszabadult, lassan körülcammogott a tág udvarában, azután belement a vízbe. Azóta nyugodtan él a mostani helyén és öregszik. Leginkább a fogazatán vesszük ezt észre. A jobboldali egyik alsó agyara nagyon megnőtt; már nem is tudott enni az állat, mert a hosszú foga mindig felsebezte lompos ajakát. Le akartuk törölni, vagy kihúzni a fogát.

Ilyesmit megkísérlettek már egyszer az antwerpeni állatkertben, bár nem nagy sikerrel, mégis javítottak a szenvedő állat állapotán. Karvastagságú kötelet húztak az ottani Jónás szájába, hogy ne haraphasson; azután az ólja sarkába szorították gerendákkal és

úgy ahogyan lehetett, lenyügözték kötelekkel, majd nekiestek a fogának és rövidítették fűrésszel, meg életveszedelemmel.

Mi egyszerűbben értük el a célunkat. Jókora fadurongokat, illetőleg gerendadarabokat dobtunk neki a vízre. Ő ezeket rágta. Addig rágta, amíg bele-törte a hosszú agyarát. Igaz, kitörte egy ilyen alkalommal az egyik felső fogát is; de hát ez nem vált kárára. Most ismét rendben van a szája. Hogy meddig fog tartani ez a nyugodt boldogsága, senki sem tudhatja. Mindenki, aki ért hozzá, úgyis csodálkozik rajta, hogy még most is él és gyarapszik ez az óriás, mert még seholsem, a világ egyetlen állat-kertjében sem sikerült nilusi vizilovat harmincöt évig fogságban tartani. A new-yorki hasonlókorú pályatársa két évvel azelőtt szintén elpusztult már. Jónásunkról is jósolták már, hogy nem fogja sokáig bírni — de, akinek holt hírét költik, sokáig szokott élni. Mi rajta leszünk azon, hogy ez a közmondás valóra vájlik.

L. A.

Vegyesek

Mi mindent tanul meg egyik állat a másiktól. Néhány évvel ezelőtt történt, hogy az egyik magyar vasgyár igazgatója, egy vidra kölyökre tett szert. Az igazgató a kölyök vidrát két tacsó ebének házikójába zárta. A három állat hamarosan összeszokott s a vidra szelidsége meggyezerte közismert lett. A szelid vidra, bár a gazda asztalánál minden jóban részesült, sőt a borfröccsöt sem vetette meg, mégis időnkint el-el kószált a holdvilágos éj leple alatt a közeli patak partjához, hogy kielégítse halászati szenvedélyét is. Az éjszakai halászatokra elcsalta a görbe lábú komáját és komaaszonyát is. Kezdetben a két szemfüles ebecske valószínűleg csodálattal szemlélte a vidra mesteri úzását és ügyes halfogását, de a tökéletes úszómester hamarosan betanította a tacsókat mesterségére. Mindkét tacsó később már felügyelet nélkül bátran buktak a patak vízének mélységeibe és a víz alatt úszva vidra módon fogták el a közeli tévedt halakat. Sajnos a tanítómester nem élt sokáig, mert a gyár munkásai tévedésből egy hajnali kóborlás után erőszakos módon fosztották meg az egész környéknek kedves életétől. Természetesen a tacsók társuk elmulása után, habár nem a régi kedvvel, mégis folytatták a halászatot.

A bálnavadászat korlátozása. A bálnavadászok az *Atlanti-oceán* északi részén oly pusztítást vittek véghez, hogy a norvég kormány még idejében törvénnyel eltiltotta a norvég területi vizeken a cetek és bálnák fogását.

Vadászok figyelmébe. A háborúra való tekintettel a m. kir. miniszterium a belbiztonság érdekében 5476. M. Eln., illetőleg 5735/M. Eln. számú rendeletével a fegyverek (lőszerek, robbantószerkezetek) stb. tartásának korlátozásáról is intézkedett. E rendelet értelmében mindazok, akiknek fegyver (fegyveralkatrészek) vagy lőszer (lőszeranyag) van birtokában, kötelesek azokat a hatóság felhívásában meghatározott időn belül az I. fokú rendőrhatalomnak elismervény ellenében átadni.

A kivételes állapotra való tekintettel a vadászejegyek nem elégségesek arra, hogy a vadászok a vadászatot háborítatlanul

gyakorolják, hanem föltétlenül szükséges, hogy a fent idézett 5476. M. Eln. sz. rendelet 1. §. hatodik bekezdése értelmében az I. fokú rendőrhatalom engedélyét is megszerezzék arra vonatkozólag, hogy lőfegyvereiket (lőszereiket) birtokukban megtarthassák, amely igazolványt a vadászat gyakorlása közben kötelesek a vadászejeggyel együttesen az ellenőrzést teljesítő csendőrség, pénzügyőrök, vagy katonai járőr vagy őrszemélyzet felhívására felmutatni.

Mindenesetre leghelyesebben cselekszik akkor a hazafias vadászközönség, amikor a komoly napokra való tekintettel a vadásztól, ha a gazdasági érdek nem kívánja, tartózkodik.

Károly. Sárospatak. Akváriumok berendezését illetőleg szíveskedjék a „Budapesti Akvárium és Terrarium Egyesület” titkárához *Kellner Jenő* úrhoz (Gresham palota) Budapest fordulni, aki készséggel ad felvilágosítást.

Intéző: A rendkívüli állapot nem akadályozza meg lapunk megjelenését. A kért lapszámokat rendeltetési helyükre elküldtük.

Erdőmester: A tölgymakkot köszönettel vesszük és a szállítási költségeket megtéríti az *Állatkert igazgatósága*.

N. Zs. Cikkét nem közölhetjük, mert közgazdasággal nem foglalkozunk.

Ajándékozó. Az állatkert nemesszívű adakozóinak nevét és az ajándék tárgyát sorrendben közöljük a „Mi újság az állatkertben” című mellékletünkben. A vadgesztenyét főleg a szarvasok szeretik. Kérünk belőle.

Ebtenyésztő. A szopornyica ellen biztosan ható gyógyító szérumot nem ismerünk. Az eddig alkalmazásban levő szérumok beoltása után nem láttunk szembetűnő eredményt. Forduljon szakértőhöz és bízza az orvoslást arra.

J. V. Szepesbéla: Az ígért cikket várjuk.

APRÓ HIRDETÉSEK.

„A Természet” részére apróhirdetéseket elfogad a kiadóhivatalunk, Budapest, Állatkert. A hirdetés e rovatban soronként 1 korona. Ha valamely hirdetésben a cím nincsen külön jelölve, úgy az megtudható a kiadóhivatalban.

Vadgesztenye. Az állatkert igazgatósága venne másfélwaggon mennyiségben vadgesztenyét. Árajánlat beküldését kéri az igazgatóság. Budapest, Állatkert.

Tölgymakk. Körülbelül 25 métermázsa makkot venne az Állatkert igazgatósága, Budapest.

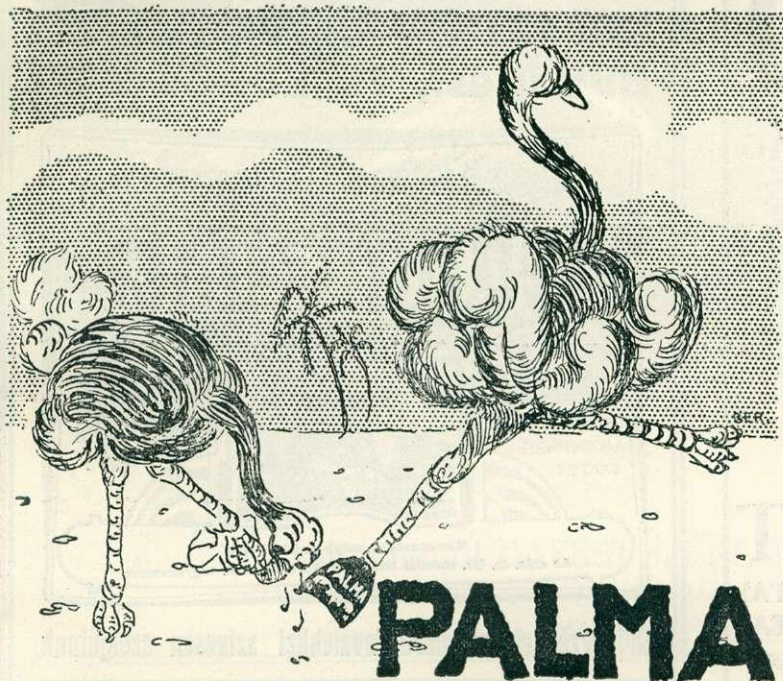
Császármadar. Az állatkert igazgatósága venne néhány darab fiatal császármadarat. Árajánlat előzetes beküldését kéri az igazgatóság.

Vadászati dísz tárgyak. Igen értékes és szép olcsó áron kaphatók az állatkert elefántházi üzletében.

Oroszlánkölykök. Az állatkertünkben született oroszlánkölykök közül még eladó három darab (darabja 100 korona).

□□□□ A kiadásért felelős: RAITSITS EMIL. □□□□

HIRDETÉSEK

PALMA

AZ ÁLLATKERT ÖSSZES VILLAMOS BERENDEZÉSÉT ÉS A DÍSZVILÁGÍTÁST

HOLITSCHER ZSIGMOND ÉS TÁRSA ELEKTRO- TECHNIKAI VÁLLALAT

Budapest, V., Kálmán-u. 16. sz.,
telefon: 48-37, 145-81, 37-20
készítette

Elvállal mindennemű erős és gyengeáramú villamos berendezés tervezését és kivitelét, minden a szakmába vágó anyag szállítását. Külön osztály pneumatikus csöposták berendezésére. Költségvetés és mérnökünk látogatása kívánatra díjtalan.

ANTAL ÉS HOSZÚ

BUDAPEST, VII. KER.,
RÁKÓCZI-ÚT

18

A FŐVÁROS
LEGSZEBB DIVATÁRÚHÁZA MEGNYÍLT

BLOCH MÓR CÉG

MODERN KÓRHÁZ-,
SZANATÓRIUM- ÉS
SZÁLLODA-BEREN-
DEZÉSI VÁLLALAT

Pehelypaplanok és
paplankülönleges-
ségek és ster. hyg.
ágytoll-gyára

Mintaraktár és közp. iroda:
VII., Rombach-utca 4. I. em.
Telefon 71-25

Gyár: V., Kárpát-utca 7/b.
Telefon 152-44

Ágytollosztály és ágytoll-
sterilizátorok: VII., Károly-
körút 7. sz. Telefon 71-25

A „MARABÚHOZ“

Alapítattott: 1842.
Szerb kir. udvari szállító
Sürgőnycim: MÓRBLO

